

ค่านิยมของสังคมไทยจากความเปรียบในบทร้องลิเก Thai social values in Likay lyrics imagery

มณี เทพาชมภู¹
Manee Thephachomphu

Abstract

This study aimed to explore Thai social values and linguistic value from imagery in lyrics of Likay focusing on the Ranikloeng song, the identity of Likay. Imagery in lyrics of six Likay troupes in the Central part of Thailand were reviewed. Three types of imagery were explored: simile, metaphor, and symbol.

It was found that the imagery in lyrics of Likay displayed five aspects of Thai social values. 1) Religious values with the concepts of virtue guiding life, and gratefulness for support and assistance; 2) High respect for the monarch with the concepts of the monarch as the supporter for his subjects, and ruler with leadership, and soldiers must be loyal to the monarch. 3) Machismo values with the concepts of braveness, knowledgeable, competent, honorable and prestigious. 4) Respect for wealth with the concepts of praising people who are wealthy, with high social position, honor, and fame. 5) Respect for important people with the concepts of good role model, honest, and highly patriotic. Regarding linguistic value, it was found that the imagery in lyrics of Likay, especially in terms of simile, metaphor, and symbol, impress audiences, make them profoundly understand the emotion and feeling of the characters with vivid imagination.

Keywords: values, imagery, lyrics of Likay

¹ครูชำนาญการ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
Teacher (Professional Level), Suphanburi College of Dramatic Art Bunditpatanasilasp Institute

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมของสังคมไทยและคุณค่าทางภาษาจากความเปรียบในบทรื่องลิเก โดยศึกษาบทรื่องเพลงรำนกลิงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของลิเก ผู้วิจัยถอดความมาจากวีดิทัศน์การแสดงลิเกในเขตภาคกลางที่แสดงอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 6 คนะ ความเปรียบที่ศึกษาได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ และสัญลักษณ์

ผลการศึกษาพบว่าความเปรียบในบทรื่องลิเกแสดงให้เห็นค่านิยมของสังคมไทย 5 ประการ คือ 1) ค่านิยมการยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา มีแนวคิดว่าคุณธรรมเป็นเครื่องชี้แนะทางการดำเนินชีวิต บุคคลควรมีความกตัญญูกตเวทิต 2) ค่านิยมการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ มีแนวคิดที่พระมหากษัตริย์เป็นที่พึ่งพิงของประชาชน ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องมีความเป็นผู้นำ ทหารต้องมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับลูกผู้ชาย มีแนวคิดที่ลูกผู้ชายต้องมีความกล้าหาญ มีความรู้ความสามารถ รักเกียรติและหยิ่งในศักดิ์ศรี 4) ค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าความเป็นคนมีแนวคิดที่สังคมมักนิยมคนมีฐานะ มีหน้ามีตายกย่องคนมีตำแหน่ง มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง 5) ค่านิยมในการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญเป็นแบบอย่างที่ดี มีแนวคิดที่บุคคลควรยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรักชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าชีวิต ในด้านคุณค่าทางภาษาพบว่าบทรื่องลิเกใช้ความเปรียบซึ่งเป็นวิธีการสื่อความหมายของถ้อยคำ โดยนำสิ่งหนึ่งเรื่องหนึ่งมาเปรียบกับสิ่งอื่นเรื่องอื่น ซึ่งในบทความนี้ศึกษาเฉพาะความเปรียบอุปมา อุปลักษณ์ และสัญลักษณ์ ทำให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเกิดความเข้าใจ ประทับใจ เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ขับร้องได้อย่างลึกซึ้ง เกิดจินตนาการได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ค่านิยม ความเปรียบ บทรื่องลิเก

บทนำ

วรรณกรรมเป็นมรดกวัฒนธรรมล้ำค่าที่แสดงถึงเอกลักษณ์และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยภูมิปัญญา ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางภาษา ทั้งในรูปแบบมุขปาฐะและลายลักษณ์อักษร คุณค่าของวรรณกรรมนั้นกระทรวงศึกษาธิการ (2542, น. 2) กล่าวว่า “เป็นบันทึกความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของมนุษย์ สืบทอดและสร้างความเชื่อมต่อของสังคมเป็นกระจุกสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนทัศนคติ ความเชื่อของผู้คนในสังคม” ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมจึงทำให้มองเห็นภาพของวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ของผู้คนในสังคมได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของตรีศิลป์ บุญขจร (2535, น. 5) ที่กล่าวว่า “วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึงค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน”

ลิเก เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่แสดงเป็นเรื่องราว มีตัวละครและการดำเนินเรื่องตามเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ มีการใช้ภาษาเพื่อขับร้องเป็นเพลงในท่วงทำนองต่างๆ และการพูดสนทนาโต้ตอบของตัวละครหรือผู้แสดงในเรื่อง บทร้องที่เป็นองค์ประกอบสำคัญและถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของลิเกคือ กลอนรานีเกลิง ซึ่งมีท่วงทำนองการขับร้องที่ไพเราะน่าฟัง สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่างๆ ออกมาด้วยปฏิภาณไหวพริบในการใช้ถ้อยคำและน้ำเสียงของผู้แสดง ทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจ ลักษณะเด่นประการหนึ่งของบทร้องรานีเกลิงคือการใช้ความเปรียบที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และสะท้อนภาพวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนได้อย่างแจ่มชัด ดังที่เจ็ดฉันท์ ดอกแก้ว (2543, บทคัดย่อ) กล่าวถึงการใช้ภาษาของลิเกว่า “มีการเลือกสรรคำที่ไพเราะ ใช้สำนวนโวหารได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีการใช้ภาพพจน์ ทำให้ผู้ชมได้รับรสภาษา และเกิดจินตนาการ สำหรับเนื้อหาทางด้านสังคมผู้แสดงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม การศึกษา การเมือง การปกครอง และอาชีพของคนไทยได้อย่างชัดเจน”

ด้วยลักษณะเด่นของภาษาในบทร้องลิเกที่มีการใช้ความเปรียบเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเกิดความเข้าใจ เกิดจินตนาการ เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกในบทร้องได้อย่างลึกซึ้ง ประทับใจ และสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค่านิยมของสังคมไทยและคุณค่าทางภาษาจากความเปรียบในบทร้องลิเก เนื่องจากค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคล

หรือสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งถูกต้อง ดีงาม สามารถยึดเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ นับว่าค่านิยมมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมและมีผลต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมได้ กล่าวคือหากเป็นค่านิยมที่เหมาะสม ถูกต้อง ย่อมทำให้สังคมพัฒนา แต่ถ้าเป็นค่านิยมที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้สังคมเสื่อมลงได้

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ประจักษ์ถึงลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในบทรื่องลึกว่ามีการใช้ความเปรียบที่ทำให้เกิดความไพเราะสละสลวย ช่วยเพิ่มความสะเทือนอารมณ์ เกิดจินตนาการได้อย่างชัดเจน ช่วยให้เข้าใจความหมายของบทรื่องได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

ศึกษาค่านิยมของสังคมไทยและคุณค่าทางภาษาจากความเปรียบในบทรื่องลึเก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเปรียบ (imagery) หมายถึง ถ้อยคำภาษาในบทรื่องลึเกที่สื่อความหมายโดยการนำสิ่งหนึ่งเรื่องหนึ่งมาเปรียบกับสิ่งอื่นเรื่องอื่น เพื่อสร้างความเข้าใจ ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ และสามารถเห็นภาพที่ต้องการกล่าวถึงได้แจ่มชัดและกว้างขวางยิ่งกว่าคำอธิบายธรรมดา

อุปมา (simile) หมายถึง การเปรียบสิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่งว่าเหมือนสิ่งอื่นเรื่องอื่น โดยใช้คำเชื่อม เช่น เหมือน เสมือน เหมือนกับ เปรียบเหมือน ดูจ กระจ่าง ดั่ง แบบ ฯลฯ

อุปลักษณ์ (metaphor) หมายถึง การเปรียบสิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่ง ว่าเป็นสิ่งอื่นเรื่องอื่น โดยใช้คำเชื่อม เป็น คือ

สัญลักษณ์ (symbol) หมายถึง การเปรียบเทียบที่กล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่อใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีคำเชื่อม เป็นการสื่อความหมายให้เกิดภาพหรือทำให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งถูกต้อง ดีงาม สามารถยึดเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

บทรื่องลึเก หมายถึง ถ้อยคำภาษาที่ผู้แสดงลึเกใช้ขับร้องขณะแสดงตามเนื้อเรื่อง โดยใช้ทำนองเพลงรานิเกลิง ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของลึเกโดยเฉพาะ

แนวความคิด หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อความเปรียบที่นำมากล่าวถึงว่าแสดงให้เห็นค่านิยมของสังคมไทยในด้านใด อย่างไรบ้าง

คุณค่าทางภาษา หมายถึง การใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความเข้าใจ ประทับใจ เกิดจินตนาการ เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างชัดเจน

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (documents) นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปรียบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลิเก ศึกษามทรวงเพลงรานิเกลิงโดยผู้วิจัยถอดความจากวีดิทัศน์การแสดงลิเกของคณะที่มีชื่อเสียงในเขตภาคกลาง จำนวน 6 คณะ ความเปรียบที่ศึกษาได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ และสัญลักษณ์
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวีดิทัศน์การแสดงลิเก
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของสังคมไทยจากความเปรียบอุปมา อุปลักษณ์ และสัญลักษณ์ในบทร้องลิเก
4. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา

บทร้องลิเกที่นำมาศึกษาในบทความนี้เป็นเนื้อเรื่องทีลิเกใช้แสดงอยู่ในปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่ผู้แสดงได้นำมาปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยมากขึ้น เนื้อเรื่องมักสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบไทยซึ่งยึดมั่นในค่านิยมต่างๆ เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนั้นการศึกษามทรวงลิเกซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของเนื้อเรื่องที่แสดงจึงสะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมไทยตั้งแต่อดีตและยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ได้แก่ ค่านิยมการยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา ค่านิยมการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ค่านิยมเกี่ยวกับลูกผู้ชาย ค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าความเป็นคน และค่านิยมในการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนี้

1. ค่านิยมการยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา

1.1 คุณธรรมความดีเป็นเครื่องชี้นำแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่าสนใจเปรียบคือ แสงสว่างของเทียน สิ่งที่ถูกเปรียบคือ คุณธรรม ดังนี้

ยึดคุณธรรมนำทาง
เรานี้ยึดมั่นหมั่นเพียร
นับว่าเป็นโชคอันวิเศษ

ดูแสงสว่างของเทียน
ไฉ่เรื่องการเรียนล้ำค่า
ที่ได้มาเรียนวิชา
(คณะลิเกการกุศล, 2550)

ความเปรียบอุปมาในบทรื่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความเพียรกับแสงสว่างของเทียน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคุณธรรมด้านความเพียรคือ เป็นเครื่องนำพาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในที่นี้เน้นด้านการศึกษาหาความรู้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ แสงสว่างของเทียน เป็นแสงที่ให้ความสว่างไสว ซึ่งเทียนนั้นใช้จุดเพื่อบูชาพระรัตนตรัยโดยมีความหมายถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเครื่องส่องนำทางสว่างไสวแก่ชีวิตมนุษย์ ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความสว่างไสว

1.2 บุคคลควรมีความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ

ค่านิยมนี้สืบเนื่องมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งปรากฏอยู่ในมงคลสูตร 38 ประการ มงคลที่ 11 การบำรุงบิดามารดา และมงคลที่ 25 มีความกตัญญู ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ พระ สิ่งที่ถูกเปรียบคือ พ่อ ดังนี้

พ่อคือพระองค์หนึ่ง
พ่อเหน้อยกายยอมไร้สุข
อันว่าพระคุณพ่อ
หมดทะเลหมตฤเขา
ท่านผู้ชมผมร้องขอ

ซึ่งเป็นทีพึ่งของลูก
ก็เพราะรักลูกล้ำค่า
สุดฟ้าไม่พอจะกล่าว
พระคุณพ่อเรามากกว่านั้น
กตัญญูต่อพ่อทั่วกัน
(ไชยา มิตรชัย, 2545)

ความเปรียบอุปมาลักษณะในบทรื่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบพ่อกับพระ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับพ่อคือ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพ่อว่า พ่อคือพระในบ้านหรือพ่อเป็นพระของบ้าน ลูกๆ ควรเคารพบูชา สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ พระ ผู้มีคุณอันประเสริฐ เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความมีพระคุณ

การศึกษาค่านิยมการยึดมั่นในคำสอนทางศาสนาจากความเปรียบในบทธ่องลิเก สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ หลักธรรมคำสั่งสอนจึงเป็นค่านิยมหลักประการหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม และใช้เป็นแนวคิด แนวปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคม

2. ค่านิยมการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์

2.1 พระมหากษัตริย์เป็นที่พึ่งพิงของประชาชน บ้านเมืองร่มเย็น เป็นสุขด้วยพระบารมี

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ร่มโพธิ์ใหญ่ สิ่งที่ถูกเปรียบคือ พระมหากษัตริย์ ดังนี้

หัวเมืองใหญ่ใต้เหนือ	พระเคยช่วยเหลือค้ำจุน
ด้วยบารมีร่วมบุญ	ไว้ด้วยพระคุณหลายครั้ง
ประดุจเหมือนร่มโพธิ์ใหญ่	ที่มีก้านใบช่วยบัง
	(ขวัญใจ มาลัยนาค, 2547)

ความเปรียบอุปมาในบทธ่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบพระมหากษัตริย์กับร่มโพธิ์ใหญ่ สิ่งที่ต้องการสื่อถึงพระมหากษัตริย์คือ เป็นผู้ที่มีบุญญาบารมี มีความยิ่งใหญ่ มีเมตตากรุณาต่อปวงราษฎร ทำให้บ้านเมืองสงบสุข เจริญรุ่งเรืองภายใต้พระบรมโพธิสมภาร สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ร่มโพธิ์ใหญ่ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านสาขาให้ความร่มเย็นแก่ผู้ที่ได้มาพักพิง ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความร่มเย็น

2.2 ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องมีความเป็นผู้นำ มีอำนาจปกครองบ้านเมือง

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ดวงตะวันครองฟ้า สิ่งที่ถูกเปรียบคือ ผู้ปกครองบ้านเมือง ดังนี้

นามระบือชื่อไกล	ไม่มีใครคิดกล้า
เหมือนดวงตะวันครองฟ้า	ผมเป็นราชาครองแคว้น
อันดวงตะวันครองดาว	แต่เราเป็นจ้าวครองแดน
	(ศรธรรม น้ำเพชร, 2551)

ความเปรียบอุปมาในบทร่อนนี้ เป็นการเปรียบเทียบผู้ปกครองประเทศกับดวงตะวัน
ครองฟ้า สิ่งที่ต้องการสื่อถึงผู้ปกครองประเทศคือ เป็นผู้ปกครองบ้านเมืองที่มีพระบรม
เดชานุภาพแผ่ไพศาล สิ่งที่น่ามาเปรียบคือดวงตะวันครองฟ้า ซึ่งดวงตะวันหรือดวงอาทิตย์
นั่นถือว่าเป็นใหญ่ในท้องฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามกลางวันนั้นดวงตะวันส่องแสงอัน
ร้อนแรงเปล่งรัศมีเจิดจ้าทำให้โลกสว่างไสวและดวงตะวันนั้นมีเพียงดวงเดียวซึ่งแสดงถึงความ
เป็นเอกองค์มหाराชา ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่
ถูกเปรียบคือ ความมีอำนาจ

2.3 ทหารต้องมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ลาดพระบาทและพรม
สิ่งที่ถูกเปรียบคือ ทหาร ดังนี้

ถวายความซื่อใหล่องค์กษัตริย์	เหมือนลาดพระบาทผืนบาง
ถึงเหน้อยหลายถวายร่าง	เหมือนพรมปูทางรับท่าน
ทั้งกายและใจถวายเจ้า	มียอมให้ก้าวแยกกัน

(พรเทพ พรทวี, 2546)

ความเปรียบอุปมาในบทร่อนนี้ เป็นการเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของทหารกับ
ลาดพระบาท เปรียบร่างกายของทหารกับพรม สิ่งที่ต้องการสื่อถึงทหารคือ มีความจงรักภักดี
ต่อพระมหากษัตริย์ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ลาดพระบาทและพรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ปูพื้นเพื่อรองรับ
พระบาทเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนิน ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกัน
ของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ การรองรับ

ค่านิยมการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์จากความเปรียบในบทร่อนนี้แสดงให้เห็นว่านับแต่อดีตถึงปัจจุบันชาติไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขซึ่งเป็นศูนย์รวมใจ ทรง
ปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขสืบมา ดังนั้นคนไทยโดยเฉพาะทหารจึงมีความจงรักภักดี
และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

3. ค่านิยมเกี่ยวกับลูกผู้ชาย

3.1 ลูกผู้ชายต้องมีความกล้าหาญ มีความรู้ความสามารถ

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ สิ่งหนักสู้ สิ่งที่ถูกเปรียบ
คือ ชายหนุ่ม ดังนี้

เราต้องเรียนรู้ดูตำรา
เอาไว้ช่วยชาติลูกผู้ชาย
ทั้งดาบทั้งทวนกระบวณท่า
เราต้องเป็นสิงห์นักสู้

ฝึกซ้อมวิชาไว้ใช้
ชื่อเสียงต้องให้หอมหวาน
ไฝหาตำราความรู้
ไฝหาความรู้ล้วน ๆ

(ทวีป ชัยณรงค์ วงษ์เทวีญ, 2551)

ความเปรียบอุปลักษณะในบทร้องนี้ เป็นการเปรียบเทียบชายหนุ่มกับสิงห์นักสู้ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับชายหนุ่มคือ มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาวิชาความรู้เพื่อเอาไว้ช่วยชาติบ้านเมือง มีใจกล้าหาญองอาจ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือสิงห์นักสู้ ซึ่งสิงห์นั้นถือเป็นสัตว์ที่มีอำนาจ งามองอาจ กล้าหาญ ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความกล้าหาญ

3.2 ลูกผู้ชายย่อมรักเกียรติและหยิ่งในศักดิ์ศรี ไม่ยอมให้ใครมาดูหมิ่น

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบ ได้แก่ ถูกปลุกให้ตื่น โดนไฟลุกโชน โดนกรีดด้วยมีดโกน สิ่งที่ถูกเปรียบคือ คำพูดดูถูก ดังนี้

ได้ฟังคำดูถูก
ต่อหน้าทหารคนอื่น
เขาดูถูกลูกผู้ชาย
แม้โดนกรีดด้วยมีดโกน
ฟังคำตำของศัตรู

เหมือนถูกปลุกให้ตื่น
ที่เขาเินดูหมิ่น
เหมือนโดนไฟลุกโชน
ไม่เจ็บเท่าโดนคมลั่น
เต็มสองหูได้ยิน

(ศรธรรม น้ำเพชร, 2551)

ความเปรียบอุปมาความเปรียบแรกในบทร้องนี้ เป็นการเปรียบเทียบคำพูดดูถูกกับถูกปลุกให้ตื่น สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับ คำพูดดูถูกคือ ทำให้รู้สึกว่ามีสิ่งมากระตุ้นให้ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาสิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ถูกปลุกให้ตื่น เป็นอาการที่รู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะ ร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ การถูกกระตุ้น

ความเปรียบอุปมาความเปรียบที่สองในบทร้องนี้ เป็นการเปรียบเทียบคำพูดดูถูกกับโดนไฟลุกโชน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคำพูดดูถูกคือ ทำให้รู้สึกอับอาย ไม่สบาย ไม่เป็นสุข สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ โดนไฟลุกโชน มีอาการร้อนรน กระวนกระวาย ไม่สบายใจ ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ การถูกทำร้าย

ความเปรียบอุปมาความเปรียบที่สามในบทนี้ เป็นการเปรียบเทียบคำพูดดูถูกกับโดนกริดด้วยมีตโกน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคำพูดดูถูกคือ ทำให้รู้สึกเจ็บปวดในจิตใจ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ โดนกริดด้วยมีตโกน ทำให้มีอาการเจ็บปวด ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความเจ็บปวด

การศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับลูกผู้ชายจากความเปรียบในบทนี้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยยกย่องว่าผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง มีความเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้าครอบครัว จึงมีคำกล่าวว่าเป็น “ช้างเท้าหน้า” นับว่าเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง และลูกผู้ชายถือว่าเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญ จึงต้องรักษาไว้เหนือสิ่งอื่นใด

4. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าของความเป็นคน

4.1 สังคมมักนิยมคนที่มีฐานะ มีหน้ามีตา หูหระ

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ช้างนอกเป็นทองใบ แต่ช้างในกลวงใบ สิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความหลอกลวง ดังนี้

บ้างก็มีทรัพย์นับเป็นแสน	ทั้งสร้อยทั้งแหวนซื้อมาใส่
ช้างนอกนั้นเป็นทองใบ	แต่ช้างในกลวงใบ
	(ศรธรรม น้ำเพชร, 2547)

ความเปรียบอุปมาลักษณะในบทนี้ เป็นการเปรียบเทียบฐานะของคนกับช้างนอกเป็นทองใบ แต่ช้างในกลวงใบ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับฐานะของคนคือ ภายนอกวางตนว่ามีฐานะ แต่ความจริงแล้ว อาจไม่ได้มีฐานะหรือร่ำรวยจริง สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ ช้างนอกเป็นทองใบ แต่ช้างในกลวงใบ ตรงกับสำนวนว่า ช้างนอกลูกไล่ ช้างในเป็นโพรง หมายถึงสิ่งที่แลดูภายนอกเป็นของดีหรือของแท้ แต่แท้จริงแล้วกลับไม่ใช่ของดีหรือของแท้ ช้างทองใบนั้นเป็นทองแผ่นบางๆ แต่ก็มีคุณค่า มีความสวยงาม ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความหลอกลวง

4.2 สังคมยกย่องคนมีตำแหน่ง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ คนโตใหญ่ สิ่งที่ถูกเปรียบคือคนมีตำแหน่งสูง สิ่งที่น่ามาเปรียบ ได้แก่ ราชรถมาเกย สิ่งที่ถูกเปรียบคือ การแต่งงานกับคนมียศศักดิ์ ดังนี้

คนถูกลอตเตอรี่หกล้าน	ดวงดีสู้จันยังไม่ได้
ใครโชคคือนี่บ้างไหม	ได้คนโตใหญ่มาเป็นเซย
คำโบราณบ้านชนบท	เรียกราชรถมาเกย
	(คณะลิเกการกุศล, 2550)

ความเปรียบสัญลักษณ์แรกในบทรื่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบคนที่มีความร่ำรวยกับผู้ที่ถูกลอตเตอรี่ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคนที่มีความร่ำรวย คือมีเงินทองจำนวนมาก สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ คนถูกลอตเตอรี่ หมายถึงคนที่ร่ำรวยอย่างกะทันหัน ในที่นี้ต้องการสื่อว่าความร่ำรวยนั้นไม่มีความหมายเท่ากับความมียศตำแหน่ง ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือ ความร่ำรวย

ความเปรียบสัญลักษณ์ที่สองในบทรื่องนี้ เป็นการเปรียบเทียบคนมีตำแหน่งสูงกับคนโตใหญ่ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับคนมีตำแหน่งสูงคือ มีเกียรติ มีอำนาจ เป็นที่เชิดหน้าชูตา สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ คนโตใหญ่ ในที่นี้หมายถึงคนที่มียศถาบรรดาศักดิ์หรือมีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือ ความมีเกียรติยศ

การศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าความเป็นคนจากความเปรียบในบทรื่องลิเกสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยถือว่าคนเราทุกคนเกิดมามีค่าความเป็นคนเท่ากัน แต่ปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ หลายประการทำให้เกิดความแตกต่าง เช่น ถิ่นที่อยู่ ฐานะ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น สังคมไทยยึดค่านิยมว่าคุณค่าความเป็นคนอยู่ที่ความมีเกียรติ ศักดิ์ศรี คุณงามความดี แต่บางครั้งก็อาจมองที่ฐานะความร่ำรวย หรือการมียศตำแหน่งซึ่งอาจไม่ใช่ความมีคุณค่าที่แท้จริง

5. ค่านิยมการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญเป็นแบบอย่างที่ดี

5.1 บุคคลควรยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบ คือ พฤติกรรมของพันท้ายนรสิงห์ สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือ การรักษาความสัตย์ของบุคคล ดังนี้

ลัจจิงเว อมตะวาจา	คำพระท่านว่าไม่ตาย
จะมอบชีวิตคิดถวาย	เหมือนพันท้ายนรสิงห์
ชีวิตจะเป็นอมตะ	ถ้ามีลัจจิงจะความจริง
	(ศรราม น้ำเพชร, 2551)

ความเปรียบูมาในบทร้องนี้ เป็นการเปรียบเทียบการรักษาความสัตย์ของบุคคลกับพฤติกรรมของพันท้ายนรสิงห์ สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับการรักษาความสัตย์คือ บุคคลพึงยึดมั่นในคำพูดและปฏิบัติตามสิ่งที่พูดนั้นอย่างเคร่งครัด สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ พฤติกรรมของพันท้ายนรสิงห์ บุคคลที่เป็นแบบอย่างในการรักษาความสัตย์ โดยยอมสละชีวิตเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัตย์ ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ ความซื่อสัตย์

5.2 บุคคลควรมีความรักชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าชีวิต

ตัวอย่างความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือ พฤติกรรมของชาวบ้านบางระจัน สิ่งที่ถูกเปรียบคือ พฤติกรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง ดังนี้

ถ้าแม่ต้องเสียแผ่นดิน	หากแม่ต้องสิ้นบัลลังก์
จะขอสู้ตายเลือดไหลหลัง	ให้เป็นแบบอย่างลูกหลาน
อย่างน้อยก็ไม่อายคน	ตายแบบชนบางระจัน
	(ไชยา มิตรชัย, 2553)

ความเปรียบูมาในบทร้องนี้ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของผู้ปกครองบ้านเมืองกับพฤติกรรมของชาวบ้านบางระจัน สิ่งที่ต้องการสื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองบ้านเมืองคือ มีความรักชาติบ้านเมืองยิ่งชีวิต หากมีศัตรูมาคิดร้ายทำลายบ้านเมืองก็จะขอต่อสู้แม้จะต้องถึงตายก็ยอมสละชีพเพื่อชาติได้ สิ่งที่น่ามาเปรียบคือพฤติกรรมของชาวบ้านบางระจันซึ่งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ที่มีความรักชาติยิ่งชีพ ดังนั้นความเปรียบนี้จึงมีลักษณะร่วมกันของสิ่งที่น่ามาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบคือ การเสียสละ

การศึกษาค่านิยมการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญ ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีจากความเปรียบในบทร้องลึกลับสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญผู้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้สืบเนื่องจากชาติไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีบุคคลสำคัญที่สร้างคุณงามความดีอันโดดเด่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองในด้านต่างๆ นานัปการ ซึ่งเรายกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญหรือวีรบุรุษ วีรสตรี บุคคลสำคัญเหล่านี้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชนรุ่นหลังได้รำลึกถึงนำมากล่าวอ้างและยึดมั่นในคุณงามความดีของท่านเป็นแนวทางปฏิบัติ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความเปรียบในบทร้องลิเกแสดงให้เห็นถึงค่านิยมในสังคมไทย 5 ประการคือ ค่านิยมการยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา ค่านิยมการเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ค่านิยมเกี่ยวกับลูกผู้ชาย ค่านิยมเกี่ยวกับคุณค่าความเป็นคน และค่านิยมในการยกย่องเชิดชูบุคคล ล้ำค่าเป็นแบบอย่างที่ดี

สังคมไทยนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาแต่โบราณกาล คำสอนในศาสนา มุ่งสอนให้คนกระทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่มนุษย์และสังคม ดังที่สุพัตรา สุภาพ (2540, น. 82) กล่าวว่า “ศาสนา ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์ ในมวลมนุษยและเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมทางสังคมเพื่อให้เกิดความประพฤติอันถูกต้อง เพื่อนำไปสู่ความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี” คุณธรรมที่ปรากฏเด่นชัดในบทร้องลิเกคือความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณซึ่งถือว่าเป็นคุณธรรมของคนดี ดังที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า สกลมหาสังฆปริณายก (2555, น. 60) ทรงกล่าวว่า “กตัญญู กตเวทีตาธรรม เป็นเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดีได้จริงๆ เพราะความรู้คุณท่านผู้มีคุณและตั้งใจ ตอบแทนพระคุณคือเครื่องป้องกันที่สำคัญที่สุดที่จะกันให้พ้นจากการทำผิดคิดร้ายได้ทั้งหมด โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความไม่ปรารถนาจะทำให้ผู้มีพระคุณเป็นทุกข์เดือดร้อนกายใจ” ดังนั้น สังคมจึงยกย่องผู้มีความกตัญญูตเวที หากบุคคลใดมีพฤติกรรมอันแสดงถึงความไม่รู้บุญคุณต่อผู้มีพระคุณจึงถูกประณามและไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

ชาติไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจให้คนไทยได้พึงพระบรมโพธิสมภาร ตลอดมา ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมีความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์

สังคมไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามาแต่อดีต โดยเฉพาะลูกผู้ชายต้องมีวิชาความรู้ และถือว่าความกล้าหาญเป็นสิ่งแสดงศักดิ์ศรีของลูกผู้ชาย ถ้าซี้ซลาดถือว่าไร้ศักดิ์ศรี ในอดีตสังคมจึงมักปลุกฝังให้ลูกผู้ชายเป็นนักรบ ฝึกฝนการต่อสู้จนมีฝีมือเข้มแข็งเพื่อจะได้ช่วยปกป้องบ้านเมือง เรื่องของศักดิ์ศรีนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของลูกผู้ชาย ดังมีคำกล่าวที่ว่า ฆ่าได้ห้ามไม่ได้

สังคมไทยนิยมการมีทรัพย์สินเงินทองหรือมีฐานะร่ำรวย เพราะทรัพย์สินเงินทองสามารถใช้แลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่เพื่อการดำรงชีวิตรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าทรัพย์สินเงินทองสามารถสร้างความสะดวกสบาย ความมีหน้ามีตา ความมั่งคั่งร่ำรวยของ

คนในสังคมได้ ดังที่ทัศนีย์ ทองสว่าง (2537, น. 75) กล่าวว่า “เงินเป็นเครื่องส่งเสริมฐานะของคนในสังคม เงินทำให้คนเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้เงินยังเป็นที่มาของอำนาจ ความรัก ความเคารพนับถือ ด้วยเหตุนี้เงินจึงเป็นยอดปรารถนาของคนทุกระดับ ไม่ว่าจะคน ร่ำรวยหรือคนยากจน เพราะเงินเป็นตัวกำหนดคุณค่าของคนในสังคมไทยปัจจุบันด้วย” ดังนั้นจึงมีค่านิยมดังกล่าวปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งค่านิยมดังกล่าว มีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือในด้านบวกทำให้บุคคลมีความมานะพยายามขยันทำงาน เพื่อเก็บเงินสร้างฐานะให้แก่ตนเองและครอบครัวในด้านลบอาจทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน หรือทำในสิ่งไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง

นับแต่อดีตถึงปัจจุบันชาติไทยให้ความสำคัญและยกย่องบุคคลที่สร้างคุณงามความดี ในด้านต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการสร้างอนุสาวรีย์ไว้เป็นอนุสรณ์หรือการกำหนดวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้นเพื่อรำลึกถึงเกียรติประวัติและผลงานของท่าน จึงทำให้ลูกหลาน ในปัจจุบันได้เรียนรู้และซาบซึ้งถึงคุณงามความดีของบุคคลเหล่านั้นในฐานะที่เป็นวีรบุรุษ วีรสตรีหรือมีผลงานดีเด่นในด้านต่างๆ

ค่านิยมทั้ง 5 ประการดังกล่าว เป็นสิ่งที่บุคคลหรือสังคมเห็นว่าถูกต้อง ดีงาม สามารถยึดเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งการแสดงออกนั้นก็นำเรื่องที่จำลอง เหตุการณ์จากชีวิตจริงมาถ่ายทอด จึงสามารถสะท้อนค่านิยมได้อย่างแจ่มชัด นับว่าค่านิยม เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่คนไทยยังคงยึดถือปฏิบัติสืบมา ถึงแม้ปัจจุบันสภาพสังคม จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ แต่ในเรื่องของค่านิยมอันเป็น ความเจริญทางจิตใจนั้นคนไทยยังยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ของคนไทย

จากการศึกษาความเปรียบในบทธำมรงค์นับว่าเป็นการใช้ภาษาที่ช่วยให้เกิดความไพเราะ สละสลวย เพราะสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับความหมายของบทธำมรงค์ เช่น เปรียบพระบุญญาบารมี ความยิ่งใหญ่ และความเป็นหนึ่งเดียวของพระมหากษัตริย์กับบรมโพธิ์ใหญ่ และดวงตะวันครองฟ้า เปรียบคำพูดดูถูกกับโดนไฟลุกโชน และโดนกรีดด้วยมีดโกน นอกจากนี้ยังมีความเปรียบที่ช่วยให้ผู้ฟังผู้ชมสามารถจินตนาการได้ชัดเจนเพราะนำบุคคล ในประวัติศาสตร์ที่รู้จักกันดีมาเปรียบ เช่น การรักษาความซื่อสัตย์กับพฤติกรรมของพันท้าย นรสิงห์ เปรียบพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของผู้ปกครองบ้านเมืองกับพฤติกรรม ของชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น

การใช้ความเปรียบดังกล่าวมีผลทำให้บทร้องลึงมีพลัง สร้างความรู้สึกประทับใจแก่ผู้ฟังได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของสุภาวดี ทิรัญบุรณะ (2520, น. 5-13) และภัทรวรรณ ยงค์ชัย (2540, น. 11-13) ที่กล่าวถึงภาษาในลีเกสรูปได้ว่า “มีการใช้คำเปรียบเทียบซึ่งนับว่าเป็นเสน่ห์ในการใช้ภาษาไทยให้มีความละเอียดอ่อน สวยงาม ฟังแล้วเกิดความรู้สึกอึดอัดแน่นขึ้น ประทับใจทำให้มองเห็นภาพจากนามธรรมเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนขึ้น”

จึงเห็นได้ว่าการใช้ความเปรียบในบทร้องลึงนั้นเป็นภูมิปัญญาทางภาษาที่ผู้แต่งหรือผู้ขับร้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีชั้นเชิงมากกว่าถ้อยคำธรรมดา เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเกิดความเข้าใจ เกิดจินตนาการ และเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกในบทร้องได้อย่างลึกซึ้ง ประทับใจ ทั้งยังเสนอแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของสังคมไทยได้อย่างแจ่มชัด นับว่าความเปรียบในบทร้องลึงเป็นกลวิธีการสร้างสรรค์ด้านภาษาที่ล้ำค่าอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้บทร้องลึงมีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์มากยิ่งขึ้น และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องค่านิยมจากความเปรียบในวรรณกรรมพื้นบ้านอื่นๆ เช่น เพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด
2. ควรมีการวิจัยบทร้องลึงหรือเรื่องที่น่าสนใจในด้านคุณค่าทางวรรณศิลป์ และภาพสะท้อนสังคมด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พินิจวรรณกรรม: งานวิจัยทางภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ขวัญใจ มาลัยนาค. (2547). *ศึกสายเลือด*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: เอ.จี. เอ็นเตอร์เทนเมนท์.
- เฉิดฉันท์ ดอกแก้ว. (2543). *การวิเคราะห์เนื้อหาของลิเกลูกบท*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ไชยา มิตรชัย. (2553). *ตะวันอ้อมข้าว*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: เอ.จี. เอ็นเตอร์เทนเมนท์.
- ไชยา มิตรชัย. (2545). *พ่อ*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส วิดีโอ.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2535). *นวนิยายกับสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีป ชัยณรงค์ วงษ์เทวัญ. (2551). *ผิดทางรัก*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: เอ.จี. เอ็นเตอร์เทนเมนท์.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2537). *สังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พรเทพ พรทวี. (2546). *น้ำตาเมีย*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส วิดีโอ.
- คณะลิเกการกุศล.(2550). *ชิงรักชิงบัลลังก์*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส มีเดีย แอนด์เอ็นเตอร์
เทนเมนท์.
- ภัทรวรรณ ยงค์ชัย. (2540). *แม่ยก: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงลิเกกับคนดู
เปรียบเทียบกรุงเทพมหานครกับพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศรราม น้ำเพชร. (2547). *ยุพราชฆ่าทอง*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส วิดีโอ.
- ศรราม น้ำเพชร. (2551). *แรงริษยา*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส มีเดีย แอนด์เอ็นเตอร์เทน
เมนท์.
- ศรราม น้ำเพชร. (2551). *ลูกจ้าวลูกโจร*. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: โรส มีเดีย แอนด์เอ็นเตอร์
เทนเมนท์.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้า สกลมหาสังฆปริณายก. (2555). *ชีวิตนี้สำคัญนัก*. กรุงเทพฯ:
ธนชัยรุ่งเรืองพัฒนา.
- สุภัทรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภางค์ หิรัญบุรณะ. (2520). *ภาษาในวรรณกรรมชาวบ้าน (ภาษาในลิเก)*. *วารสารธรรมศาสตร์*.
7(2), 2-13.